

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JULIANE KOKOTT
prezentate la 1 iulie 2010¹

I — Introducere

1. Prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare oferă Curții ocazia de a preciza jurisprudența sa de până în prezent privind noțiunea de victimă în sensul Deciziei-cadru 2001/220/JAI privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale².

2. Într-o cauză în cadrul căreia autoritățile competente să exercite urmărirea penală au refuzat inculpatului recurgerea la mediere în cadrul procedurii penale, instanța de trimitere, pe de o parte, formulează din nou întrebarea dacă și o persoană juridică poate fi victimă în sensul deciziei-cadru. Pe de altă parte, instanța de trimitere solicită indicarea cerințelor deciziei-cadru referitoare la organizarea concretă a procedurii de mediere.

¹ — Limba originală: germana.

² — Decizia-cadru a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale (JO L 82, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 104, denumită în continuare „Decizia-cadru 2001/220”).

II — Cadrul juridic

A — Dreptul Uniunii

3. Potrivit articolului 1 litera (a) din Decizia-cadru 2001/220, noțiunea de victimă desemnează „persoana fizică care a suferit un prejudiciu, inclusiv o atingere a integrității sale fizice sau mentale, o suferință morală sau o pierdere materială, cauzată direct de acte sau omisiuni care încalcă dreptul penal al unui stat membru”.

4. Articolul 1 litera (e) din Decizia-cadru 2001/220 definește noțiunea „mediere în cauzele penale” ca însemnând „căutarea, înainte sau în cursul procedurii penale, a unei soluții negociate între victimă și autorul infracțiunii, cu medierea unei persoane competente”.

5. Articolul 10 din Decizia-cadru 2001/220 prevede: se pedepsesc cu închisoare de până la cinci ani.

„Medierea penală în cadrul procedurii penale

(1) Fiecare stat membru încearcă să promoveze medierea în cauzele penale pentru infracțiunile pe care le consideră adecvate pentru acest tip de măsură.

(2) Fiecare stat membru se asigură că este luat în considerare orice acord care a intervenit între victimă și autorul infracțiunii, în cursul medierii în cauzele penale.”

(2) Procedura de mediere urmărește repararea urmărilor infracțiunii și respectarea, pe viitor, a legii de către făptuitor. Pe parcursul procedurii de mediere trebuie să se asigure faptul că se ajunge la un acord între suspect și victimă, întemeiat pe faptul că suspectul regretă în mod activ comiterea faptei. În cursul procedurii penale, se poate efectua o singură procedură de mediere.

(3) Ministerul Public suspendă procedura, din oficiu sau la cererea suspectului, a apărătorului acestuia sau a victimei, pentru o perioadă de maximum șase luni și hotărăște declanșarea unei proceduri de mediere:

B — *Dreptul național*

6. Articolul 221/A din Codul de procedură penală maghiar (a büntetőeljárás törvény) prevede:

„(1) Procedura de mediere poate fi efectuată, la cererea suspectului sau a victimei, cu acordul acestora, în cadrul procedurilor penale care vizează infracțiuni contra persoanei (capitolul XII, titlurile I și III din Codul penal), contra siguranței circulației rutiere (capitolul XIII din Codul penal) sau contra patrimoniului (capitolul XVIII din Codul penal) care

a) dacă, potrivit articolului 36 din Codul penal, este posibilă încetarea urmărilor penale sau o reducere nelimitată a pedepsei;

b) dacă, în cursul anchetei, suspectul își recunoaște fapta, dorește și este în măsură să repare prejudiciul cauzat victimei sau să înlăture în alt mod urmările faptei;

- c) dacă suspectul și victima s-au declarat a fi de acord cu efectuarea procedurii de mediere și cazul infracțiunilor pedepsite cu închisoare de până la trei ani, Ministerul Public poate amâna punerea în mișcare a acțiunii penale pentru o perioadă de unu până la doi ani.”
- d) dacă, având în vedere natura infracțiunii, modul de comitere a acesteia și persoana suspectului, se poate renunța la desfășurarea procedurii judiciare sau există motive să se considere că instanța va ține seama, în cadrul stabilirii pedepsei, de faptul că persoana regretă în mod activ fapta.
7. Articolul 266 alineatul (3) litera c) din Codul de procedură penală prevede că instanța poate suspenda procedura, în vederea desfășurării unei proceduri de mediere, pentru o perioadă de maximum șase luni. Articolul 307 din Codul de procedură penală prevede în plus că această suspendare poate avea loc chiar și după desfășurarea unei audieri.

[...]

8. Articolul 314 din Codul penal (Büntető törvénykönyv) prevede:

(5) O declarație dată de suspect sau de victimă în cadrul procedurii de mediere și care se referă la situații ce fac obiectul procedurii nu are valoare probatorie. Rezultatul unei proceduri de mediere nu poate fi folosit împotriva suspectului.

„(1) Persoana care provoacă un prejudiciu bugetului Comunităților Europene printr-o declarație falsă sau prin utilizarea unui document având un conținut inexact, fals sau contrafăcut sau persoana care nu își îndeplinește sau își îndeplinește în mod necorespunzător obligația de informare cu privire la

[...]

- (7) Dacă, în urma finalizării procedurii de mediere, este aplicabil articolul 36 alineatul (1) din Codul penal, Ministerul Public dispune încetarea procedurii; în cazul aplicării articolului 36 alineatul (2) din Codul penal, Ministerul Public pune în mișcare acțiunea penală. Dacă suspectul a început să aducă la îndeplinire acordul încheiat în cadrul procedurii de mediere, fără ca acest lucru să influențeze o posibilă condamnare penală, în
- a) ajutoare provenite din fonduri care sunt administrate de sau în numele Comunităților Europene;
- b) contribuții destinate bugetului administrat de Comunitățile Europene sau în numele acestora

comite o infracțiune care se pedepsește cu închisoare de până la cinci ani. [...]”

(2) Pedeapsa prevăzută la alineatul (1) se aplică și persoanei care folosește

10. Articolul 318/A din Codul penal prevede:

a) un ajutor în sensul alineatului (1) litera a) sau

„În cadrul aplicării prezentei legi [...], un prejudiciu este

b) un avantaj în legătură cu o contribuție în sensul alineatului (1) litera b) într-un alt scop decât cele autorizate.”

[...]

b) semnificativ, dacă depășește 200 000 HUF, dar nu depășește 2 000 000 HUF”

9. Articolul 318 din Codul penal prevede:

„(1) Comite infracțiunea de înșelăciune persoana care, cu intenția de a-și procura un avantaj ilegal, induce în eroare o altă persoană sau nu înlătură această eroare, cauzând astfel un prejudiciu.

11. Articolul 36 din Codul penal prevede:

[...]

(4) Înșelăciunea se pedepsește cu închisoare de până la trei ani dacă

„(1) Nu se pedepsește persoana care, în cadrul unei proceduri de mediere, repară prejudiciul cauzat victimei de o infracțiune contra persoanei (capitolul XII, titlurile I și III din Codul penal), contra siguranței circulației rutiere (capitolul XIII din Codul penal) sau contra patrimoniului (capitolul XVIII din Codul penal), care se pedepsește cu închisoare de până la trei ani, sau care înlătură în alt mod consecințele infracțiunii.

a) infracțiunea a provocat un prejudiciu semnificativ,

(2) În cazul infracțiunilor prevăzute la alineatul (1) care se pedepsesc cu închisoare de

până la cinci ani, se poate dispune reducerea nelimitată a pedepsei dacă infractorul repară, în cadrul unei proceduri de mediere, prejudiciul provocat victimei sau înlătură în alt mod consecințele infracțiunii.”

12. Infracțiunea de atingere adusă intereselor financiare ale Comunităților Europene prevăzută la articolul 314 alineatul (1) din Codul penal figurează în cadrul capitolului XVII din Codul penal (infracțiuni la regimul stabilit pentru anumite activități economice).

III — Situația de fapt și acțiunea principală

13. Principalul inculpat din acțiunea principală, domnul Eredics, este acuzat de autoritățile competente să exercite urmărirea penală că a folosit într-un alt scop decât cele autorizate, cu ajutorul unor documente falsificate, o sumă de 1 200 000 HUF provenită din fonduri ale unui program al Uniunii Europene, cauzând astfel un prejudiciu întreprinderii maghiare VÁTI, care supraveghea derularea proiectului subvenționat și care era responsabilă cu închiderea conturilor, precum și bugetului Uniunii Europene.

14. Ministerul Public a considerat că această faptă constituia o atingere adusă intereselor financiare ale Uniunii Europene, infracțiune prevăzută la articolul 314 alineatul (1) litera a) din Codul penal maghiar.

15. În cadrul anchetei efectuate, Ministerul Public l-a audiat pe domnul Eredics în mai multe rânduri, fără ca acesta să recunoască faptele.

16. Pe baza rezultatelor anchetei, la 2 septembrie 2008, Ministerul Public i-a trimis în judecată pe domnul Emil Eredics și pe un alt co-inculpat în fața Szombathelyi Városi Bíróság (Tribunalul Municipal din Szombathely).

17. După primirea rechizitoriului, instanța de trimitere l-a informat pe inculpatul principal cu privire la aceasta la 7 noiembrie 2008. În fața instanței de trimitere, domnul Eredics a recunoscut faptele de care era acuzat și a formulat o cerere de efectuare a unei medieri, pentru a obține încetarea procedurii sau o reducere nelimitată a pedepsei potrivit articolului 221/A din Codul de procedură penală.

18. Reprezentantul VÁTI Kht. s-a declarat de acord cu efectuarea unei proceduri de mediere.

19. Ministerul Public consideră că infracțiunea de care este acuzat inculpatul nu figurează printre cele pentru care se poate efectua o procedură de mediere. În plus, în speță nu s-ar putea efectua o procedură de mediere întrucât domnul Eredics nu ar fi recunoscut faptele încă din timpul anchetei,

cea ce contravine dispozițiilor dreptului maghiar. Totodată, ar fi lipsită de sens participarea VÁTI Kht. ca victimă în procedura de mediere și primirea de către aceasta a unei despăgubiri din partea inculpatului, întrucât adevărata victimă ar fi Comunitatea Europeană, dat fiind că utilizarea în alt scop a fondurilor comunitare ar fi adus atingere intereselor financiare ale Comunității și ar fi cauzat un prejudiciu bugetului comunitar, astfel încât, din cauza particularităților prezentei cauze, medierea nu ar fi justificată.

IV — Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare și procedura în fața Curții

20. În acest context, prin decizia din 22 aprilie 2009, primită de Curte la 8 iunie 2009, Szombathelyi Városi Bíróság a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Având în vedere obligația de promovare a medierii între victima și autorul infracțiunii în cauzele penale la care se referă articolul 10 din decizia-cadru, noțiunea «victimă» în sensul articolului 1 litera (a) din Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului acoperă «alte persoane în afara persoanelor fizice»? Instanța de trimitere solicită în mod explicit prin această întrebare precizarea și completarea Hotărârii Curții din 28 iunie 2007 pronunțate în cauza Dell’Orto, C-467/05.

2) Noțiunea «infracțiuni» prevăzută la articolul 10 din Decizia-cadru 2001/220 poate fi interpretată în sensul că privește toate infracțiunile al căror element material definit de lege este în esență identic?

3) Articolul 10 alineatul (1) din Decizia-cadru 2001/220 poate fi interpretat în sensul că cerințele referitoare la mediere impuse în privința autorului și a victimei trebuie să poată fi îndeplinite cel puțin până la adoptarea unei decizii de primă instanță, cu alte cuvinte, cerința recunoașterii faptelor de către inculpat în cadrul procedurii judiciare, după finalizarea anchetei – cu condiția îndeplinirii celorlalte cerințe – este conformă obligației de promovare a medierii?

4) Articolul 10 alineatul (1) din Decizia-cadru 2001/220 presupune garantarea unui acces general la posibilitatea medierii în cauzele penale, sub rezerva îndeplinirii condițiilor prealabile prevăzute de lege, fără să existe nicio marjă de apreciere? Cu alte cuvinte, existența unei condiții potrivit căreia «având în vedere natura infracțiunii, modul de comitere a acesteia și persoana suspectului, se poate renunța la desfășurarea procedurii judiciare sau există motive să se considere că instanța va ține seama de faptul că persoana regretă în mod activ fapta în cadrul stabilirii pedepsei» este conformă prevederilor (cerințelor) articolului 10?”

21. În procedura în fața Curții, au prezentat observații guvernele francez, italian și maghiar, precum și Comisia.

24. În prezenta procedură, se pune întrebarea dacă, în cadrul medierii prevăzute la articolul 10 din decizia-cadru, se aplică o sferă mai largă a noțiunii de victimă. În mod evident, răspunsul este negativ.

V — Aprecieri juridică

A — *Cu privire la prima întrebare preliminară*

22. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle dacă, cel puțin în cazul medieri potrivit articolului 10 din decizia-cadru, și o persoană juridică poate fi victimă în sensul deciziei-cadru.

23. Această întrebare referitoare la domeniul de aplicare personal al deciziei-cadru a făcut deja obiectul Hotărârii Curții pronunțate în cauza Dell'Orto, instanța de trimitere solicitând în mod explicit precizarea și completarea acesteia. În această hotărâre, Curtea a statuat că decizia-cadru trebuie interpretată în sensul că, în cadrul unei proceduri de executare ulterioare unei hotărâri definitive de condamnare, noțiunea de victimă în sensul deciziei-cadru nu include persoanele juridice³.

25. Un prim argument împotriva unei astfel de interpretări este definiția legală a noțiunii de victimă care figurează la articolul 1 litera (a) din decizia-cadru. Această dispoziție definește de la început cine poate fi „victimă” în sensul deciziei-cadru, și anume exclusiv persoanele fizice. Modul de redactare a deciziei-cadru nu oferă argumente în favoarea ideii că noțiunea de victimă ar putea fi interpretată într-un mod mai larg în anumite domenii de reglementare ale deciziei-cadru.

26. Astfel cum am afirmat în Concluziile prezentate în cauza Dell'Orto, nici interpretarea sistematică și teleologică a deciziei-cadru nu permite o extindere a noțiunii de victimă care să intre în contradicție cu modul în care este redactată definiția acesteia, deoarece o multitudinea de dispoziții ale deciziei-cadru vizează, din punctul de vedere al conținutului acestora, exclusiv persoanele fizice⁴. De exemplu, putem să menționăm articolul 1 litera (a), care desemnează ca posibile prejudicii provocate unei victime inclusiv o atingere a integrității sale fizice sau mentale sau

3 — Hotărârea din 28 iunie 2007, Dell'Orto (C-467/05, Rep., p. I-5557, punctul 60).

4 — A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Dell'Orto (citată la nota de subsol 3, punctul 52 și următoarele).

o suferință morală. Astfel de prejudicii pot fi suferite numai de persoanele fizice. Trebuie menționat și articolul 2 alineatul (1), conform căruia victimelor trebuie să li se garanteze un tratament corespunzător, care să le respecte demnitatea.

27. Nici din drepturile fundamentale ce trebuie respectate de legiuitorul Uniunii nu rezultă vreun motiv de a include persoanele juridice în noțiunea de victimă, întrucât legiuitorul se poate limita, chiar și în raport cu principiul egalității, numai la reglementarea tratamentului persoanelor fizice. Chiar dacă și persoanele juridice pot fi lezate prin infracțiuni, definiția noțiunii de victimă prevăzută la articolul 1 litera (a) din Decizia-cadru 2001/220 subliniază faptul că, adesea, prejudiciul suferit de persoanele fizice nu se limitează la pierderi materiale, ci poate atinge cu totul alte dimensiuni decât la persoanele juridice, prin atingerea adusă integrității fizice sau mentale, precum și prin suferința morală resimțită. În plus, persoanele fizice au adesea mai multă nevoie de protecție în cadrul procedurilor penale decât persoanele juridice, care beneficiază de obicei de asistență profesională. Acestea reprezintă motive obiective pentru un tratament privilegiat al persoanelor fizice care au fost victime ale unei infracțiuni.

28. Prin urmare, trebuie să se constate că Decizia-cadru 2001/220 nu conține niciun element care să susțină extinderea definiției victimei, dincolo de textul acesteia, la persoanele juridice. Această afirmație este valabilă de asemenea în legătură cu medierea prevăzută la articolul 10 din decizia-cadru.

29. În final, este necesar să ne referim la obiecția instanței de trimitere conform căreia, în cazul neinclunderii persoanelor juridice în noțiunea de victimă prevăzută în decizia-cadru, se poate ajunge la o diferență de tratament a victimelor infracțiunilor din partea statelor membre, întrucât anumite state membre, la transpunerea deciziei-cadru, ar pleca de la o definiție mai amplă a noțiunii de victimă și ar include în aceasta și persoanele juridice. În raport cu aceste state membre, victimele din statele membre care includ numai persoanele fizice în rândul victimelor ar fi supuse unui tratament mai puțin favorabil.

30. Această diferență de tratament rezultă însă din faptul că, în temeiul deciziei-cadru, trebuie să se obțină doar o armonizare a măsurilor privind statutul persoanelor fizice. Faptul că în domeniul nearmonizat se poate ajunge la diferențe de tratament între statele membre este inerent unei astfel de armonizări parțiale și nu poate fi înlăturat printr-o interpretare extinsă a deciziei-cadru, contrară formulării sale clare.

B — *Cu privire la a doua întrebare preliminară*

31. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle dacă noțiunea „infracțiuni”, potrivit articolului 10 din decizia-cadru, se poate interpreta în sensul că privește toate infracțiunile al căror element material definit de lege este în esență identic.

32. La baza acestei întrebări stă faptul că, potrivit dreptului maghiar, în cazul infracțiunii de înșelăciune se poate efectua o mediere chiar și atunci când victima infracțiunii este o persoană juridică. Dacă, dimpotrivă, este avută în vedere infracțiunea de atingere adusă intereselor financiare ale Comunităților Europene prevăzută la articolului 314 din Codul penal, dreptul maghiar nu prevede posibilitatea medierii. Astfel, capitolul XVII din Codul penal (infracțiuni la regimul stabilit pentru anumite activități economice), în care se regăsește această dispoziție, nu se numără printre capitolele în cazul cărora este recunoscută posibilitatea efectuării unei proceduri de mediere potrivit articolului 221/A din Codul de procedură penală⁵.

33. Potrivit instanței de trimitere, infracțiunea de înșelăciune și cea de atingere adusă intereselor financiare ale Uniunii Europene au, în esență, același element material. Prin urmare, se pune întrebarea dacă legiuitorul în materie penală al unui stat membru are posibilitatea ca, în cazul unor infracțiuni

similare, să prevadă sau să nu prevadă o mediere pentru acestea sau dacă dreptul Uniunii impune un tratament unitar.

34. În prealabil, în acest stadiu, trebuie semnalat că guvernul maghiar a subliniat în mod convingător în cadrul observațiilor prezentate că cele două infracțiuni prevăzute de dreptul maghiar se diferențiază în mod clar. În ultimă instanță, este de competența instanței de trimitere să stabilească în ce măsură sunt comparabile cele două infracțiuni.

35. Guvernele maghiar și italian consideră că, având în vedere răspunsul dat la prima întrebare preliminară, cea de a doua întrebare ar fi în mod evident ipotetică, astfel încât nu este necesar să i se dea un răspuns, întrucât se referă la o infracțiune împotriva unei persoane juridice, care nu face obiectul deciziei-cadru.

36. Cu toate acestea, în cazul infracțiunilor pentru care a prevăzut posibilitatea medierii⁶, legiuitorul maghiar a stabilit că aceasta poate fi efectuată atât în cazul în care victimele sunt persoane fizice, cât și în cazul în care acestea sunt persoane juridice. Prin urmare, este posibil ca legiuitorul să fi optat în prezenta cauză pentru o așa-numită „transpunere excesivă” a deciziei-cadru și să se fi inspirat

5 — În schimb, infracțiunea de înșelăciune figurează în capitolul XVIII (infracțiuni contra patrimoniului), în privința căruia articolul 221/A din Codul de procedură penală maghiar prevede posibilitatea medierii.

6 — Acestea sunt enumerate la articolul 221/A alineatul (1) din Codul de procedură penală maghiar.

din cerințele prevăzute de decizia-cadru și în ceea ce privește medierea în cazul persoanelor juridice.

37. Potrivit unei jurisprudențe constante, în cazul unei astfel de transpuneri excesive este admisibilă o întrebare privind interpretarea dreptului Uniunii. Există un interes cert din punctul de vedere al ordinii de drept a Uniunii ca, pentru evitarea unor viitoare divergențe de interpretare, fiecare dispoziție a dreptului Uniunii să primească o interpretare uniformă, oricare ar fi condițiile în care aceasta urmează să fie aplicată⁷.

38. În cazul în care Curtea va porni de la premisa existenței unei transpuneri excesive, aceasta ar trebui să stabilească dacă, în domeniul de aplicare al deciziei-cadru, cu alte cuvinte în ceea ce privește *persoanele fizice*, un stat membru este obligat să prevadă în mod uniform posibilitatea medierii pentru toate infracțiunile identice.

39. Desigur, modul în care este redactată decizia-cadru indică faptul că aceasta acordă

statelor membre o largă putere de apreciere în privința modului în care acestea reglementează medierea în cauzele penale. Pe de o parte, decizia-cadru prevede, printr-o formulare foarte evazivă, numai faptul că statele membre trebuie să încerce să promoveze medierea. Statele membre trebuie să promoveze această mediere numai în cazul acelor infracțiuni pe care le consideră „adecvate”. Acest criteriu al caracterului adecvat oferă statelor membre o libertate suplimentară în ceea ce privește desemnarea infracțiunilor pentru care să prevadă o mediere. S-ar putea însă examina aspectul dacă principiul prevăzut de dreptul Uniunii al egalității de tratament, pe care statele membre trebuie să îl respecte la transpunerea deciziei-cadru, impune ca acestea, în cazul în care prevăd o mediere pentru anumite infracțiuni, să introducă această mediere în mod uniform pentru toate infracțiunile similare. În caz contrar, s-ar putea ajunge la o diferență de tratament a persoanelor care au fost victime ale unor infracțiuni în esență identice. Victima unei anumite infracțiuni ar avea posibilitatea efectuării unei medieri, în timp ce pentru victima unei infracțiuni în esență identice nu ar fi prevăzută o mediere. În acest sens, ar trebui să se clarifice și problema dacă o astfel de diferență de tratament ar putea fi justificată, de exemplu, de motive legate de prevenirea infracțiunilor.

⁷ — Jurisprudență constantă de la Hotărârea din 18 octombrie 1990, Dzodzi (C-297/88 și C-197/89, Rec., p. I-3763, punctele 36 și 37); în mod special referitor la Directiva 90/434, a se vedea Hotărârea din 17 iulie 1997, Leur-Bloem (C-28/95, Rec., p. I-4161, punctele 32 și 34), și Hotărârea din 15 ianuarie 2002, Andersen og Jensen (C-43/00, Rec., p. I-379, punctele 18 și 19); a se vedea de asemenea Hotărârea din 11 decembrie 2007, ETI și alții (C-280/06, Rep., p. I-10893, punctele 21 și 22).

40. În acest stadiu, nu dorim totuși să ne pronunțăm definitiv cu privire la aceste chestiuni întrucât, în opinia noastră, în prezenta

cauză nu trebuie să se plece de la premisa unei transpuneri excesive. Legiuitorul maghiar a ales în mod intenționat să nu prevadă o mediere în cazul infracțiunii la care se referă prezenta cauză, și anume atingerea adusă intereselor financiare ale Comunităților Europene, infracțiune în cazul căreia victima nu poate fi o persoană fizică. Astfel, această infracțiune nu se regăsește printre cele pentru care articolul 221/A alineatul (1) din Codul de procedură penală maghiar prevede posibilitatea medierii. Din acest motiv, nu ar trebui să se vorbească de o transpunere excesivă a deciziei-cadru. Guvernul maghiar susține chiar că o mediere în prezenta cauză ar fi *contra legem*. În măsura în care legiuitorul maghiar a prevăzut, în cazul altor infracțiuni, posibilitatea medierii și în privința victimelor care sunt persoane juridice, acesta a optat cel mult pentru o transpunere excesivă parțială. În ceea ce privește infracțiunea examinată în speță și categoria de infracțiuni din care aceasta face parte, nu suntem în prezența niciunei transpuneri excesive.

41. Nici explicațiile furnizate de instanța de trimitere cu privire la a doua întrebare preliminară nu conțin vreun argument în favoarea ideii că aceasta a adresat întrebarea în contextul unei transpuneri excesive. Înțelegem mai degrabă cea de a doua întrebare a instanței

de trimitere în sensul că se referă la aspectul dacă dreptul Uniunii *obligă* un stat membru să prevadă o mediere pentru persoanele juridice dacă, în cazul unei infracțiuni identice, prevede o astfel de mediere pentru o persoană juridică în calitate de victimă.

42. În această privință, este necesar să se afirme în mod clar că un stat membru nu are nicio *obligație* de a prevedea o mediere dacă victima infracțiunii este o persoană juridică. Astfel, principiul prevăzut de dreptul Uniunii al egalității de tratament este valabil doar pentru domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, care este reprezentat în speță de decizia-cadru. Decizia-cadru prevede reglementări doar în ceea ce privește persoanele fizice victime ale infracțiunilor, persoanele juridice în calitate de victime nefiind incluse în domeniul de aplicare al deciziei-cadru și, așadar, nici în cel al dreptului Uniunii. Din acest motiv, din principiul egalității de tratament prevăzut de dreptul Uniunii nu rezultă nicio obligație de a prevedea o mediere în cauzele penale în care victima unei infracțiuni este o persoană juridică în cazul în care dreptul național prevede posibilitatea medierii pentru o infracțiune în esență identică și atunci când victima este o persoană juridică.

C — Observație preliminară cu privire la cea de a treia și la cea de a patra întrebare preliminară

D — Cu privire la a treia întrebare preliminară

43. Prin intermediul celei de a treia și al celei de a patra întrebări preliminare, instanța de trimitere urmărește să obțină mai multe detalii privind organizarea concretă a procedurii de mediere prevăzute la articolul 10 din decizia-cadru. Unele părți consideră că aceste întrebări sunt în mod evident de natură ipotetică, astfel încât nu este necesar un răspuns din partea Curții. Întrucât răspunsurile la primele două întrebări au arătat deja că în acțiunea principală nu este vizată o victimă în sensul deciziei-cadru și că din principiul egalității de tratament nu rezultă o obligație de a prevedea o mediere în cazul infracțiunii care face obiectul prezentei spețe, deși victima este o persoană juridică, suntem de asemenea de părere că nu este necesar să se răspundă la aceste întrebări.

44. În cazul în care Curtea dorește totuși să răspundă la aceste două întrebări având în vedere ideea de „transpunere excesivă” a deciziei-cadru, evocată la punctul 36 din prezentele concluzii, aceste întrebări urmează să fie abordate în continuare cu titlu subsidiar.

45. Cu privire la organizarea procedurii de mediere, instanța de trimitere solicită să se stabilească pentru început dacă articolul 10 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că cerințele referitoare la mediere impuse în privința autorului și a victimei trebuie să poată fi îndeplinite cel puțin până la adoptarea unei decizii de primă instanță.

46. În considerațiile pe care le prezintă referitor la această întrebare, instanța de trimitere arată că, în opinia sa, a condiționa efectuarea unei medieri de o recunoaștere anterioară a faptei din timpul anchetei ar reprezenta o încălcare a dreptului la apărare al suspectului. Or, potrivit legislației maghiare aplicabile procedurilor judiciare în materie penală, pentru efectuarea procedurii de mediere este necesar, printre altele, ca „în cursul anchetei, suspectul [să] își [recunoască] fapta, [să dozească] și [să fie] în măsură să repare prejudiciul cauzat victimei sau să înlăture în alt mod urmările faptei”⁸.

47. A treia întrebare preliminară cuprinde astfel două aspecte. Pe de o parte, este necesar să se clarifice până în ce moment ar trebui să fie posibilă o mediere și, pe de altă parte, dacă este conform cu decizia-cadru ca posibilitatea

⁸ — Articolul 221/A alineatul (3) litera b) din Codul de procedură penală maghiar.

efectuării unei medieri să fie condiționată de recunoașterea faptei în timpul anchetei.

1. Cu privire la momentul procedurii de mediere

48. Articolul 10 alineatul (1) din decizia-cadru prevede că fiecare stat membru încearcă să promoveze medierea în cauzele penale.

49. S-ar putea considera că prevederea de către un stat membru a unei medieri numai în cursul anchetei, prin urmare, promovarea unei medieri exclusiv într-o etapă inițială a procedurii, nu este compatibilă cu această dispoziție.

50. „Medierea în cauzele penale” este definită în mod expres la articolul 1 litera (e) din decizia-cadru ca însemnând căutarea, *înainte sau în cursul* procedurii penale, a unei soluții negociate între victimă și autorul infracțiunii, cu medierea unei persoane competente. Este evident că o mediere este promovată cu precădere atunci când aceasta poate avea loc chiar și înainte de încheierea procedurii penale. Decizia-cadru nu impune însă o obligație de promovare a medierii atât de extinsă, întrucât aceasta definește medierea în mod explicit ca fiind căutarea unei soluții înainte sau în cursul procedurii penale și consideră astfel că este suficient să existe posibilitatea

unei medieri în orice etapă a procedurii. Prin această formulare alternativă, decizia-cadru precizează în mod clar că o mediere poate avea loc atât în timpul anchetei, cât și în cursul procedurii judiciare, fără a fi însă necesar ca efectuarea medierii să fie posibilă în ambele situații. Astfel, aspectul dacă statele membre vor limita posibilitatea unei medieri numai la un stadiu al procedurii se încadrează în sfera puterii extinse de apreciere acordate acestora prin decizia-cadru.

51. Pe de altă parte, guvernul maghiar susține de asemenea că, potrivit dreptului maghiar, o mediere este posibilă și după încheierea anchetei, în cursul procedurii judiciare, fapt susținut și de formularea articolului 266 alineatul (3) din Codul de procedură penală. Este, așadar, posibil ca, prin intermediul celei de a treia întrebări preliminare, instanța de trimitere să urmărească să se stabilească momentul la care o recunoaștere a faptelor poate fi admisă drept condiție pentru o mediere. Acesta este și scopul celui de al doilea aspect al celei de a treia întrebări preliminare.

2. Cu privire la recunoașterea faptei de către suspect

52. În dreptul maghiar, potrivit articolului 221/A alineatul (3) litera (b) din Codul de

procedură penală, efectuarea unei medieri depinde de recunoașterea faptelor de către suspect în cursul anchetei. În continuare, este necesar să se examineze dacă această condiție ia în considerare în mod suficient obligația de a promova medierea prevăzută la articolul 10.

53. Decizia-cadru nu prevede mai detaliat modul în care statele membre trebuie să organizeze în mod concret procedura de mediere. Articolul 10 alineatul (1) obligă numai statele membre, la modul general, să încerce să promoveze medierea în cauzele penale. Potrivit alineatului (2), fiecare stat membru se asigură că este luat în considerare orice acord care a intervenit între victimă și autorul infracțiunii, în cursul medierii în cauzele penale.

54. Legiuitorul național dispune astfel, potrivit deciziei-cadru, de o largă putere de apreciere în privința modalităților concrete de realizare a medierii⁹. Cu toate acestea, transpunerea concretă a deciziei-cadru nu trebuie organizată astfel încât să fie lipsită de cea mai mare parte a efectului său util și, în acest mod, să fie încălcată obligația prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din decizie, care prevede că fiecare stat membru va asigura victimelor un

rol real și corespunzător în sistemul său judiciar penal¹⁰.

55. Încă din acest stadiu este necesar să se recunoască faptul că, din punctul de vedere al acuzatului, este mai atractivă o procedură de mediere pe care acesta nu trebuie să o aleagă încă din timpul anchetei, ci pentru care poate opta și după trimiterea în judecată, deoarece acuzatul are astfel posibilitatea să aștepte pentru a vedea la ce rezultat duce ancheta. Or, cu cât este mai atractivă procedura de mediere pentru acuzat, cu atât mai mult beneficiază victima de avantajele unei medieri, în cazul în care dorește să se recurgă la aceasta.

56. Cu toate acestea, limitele vaste stabilite în ceea ce privește transpunerea de către statele membre a deciziei-cadru nu sunt depășite în speță deoarece, printr-o organizare precum cea prevăzută de dreptul maghiar, decizia-cadru nu își pierde o mare parte din efectul său util. Pe de o parte, procedura de mediere continuă să aibă un domeniu de aplicare considerabil și, pe de altă parte, există motive întemeiate pentru a fi încurajată recurgerea la mediere cât mai devreme posibil, chiar în cursul anchetei. De exemplu, victima poate fi scutită de la bun început de o procedură judiciară constrângătoare și, din punctul de vedere al politicii penale, efectele atenuante ale medierii asupra nivelului sancțiunii sau chiar încetarea procedurii, prevăzute de dreptul maghiar, se pot justifica cu atât mai mult atunci când acuzatul a recunoscut faptele de care este acuzat într-un stadiu inițial și a căutat să încheie un acord cu victima. Guvernul

9 — Hotărârea din 9 octombrie 2008, Katz (C-404/07, Rep., p. I-7607, punctul 46).

10 — Hotărârea Katz (citată la nota de subsol 9, punctul 47).

maghiar a susținut în acest sens că cerința unei recunoașteri timpurii a faptelor a fost introdusă pentru a împiedica manipularea și abuzurile din partea suspectului.

realizată, aceasta nu ar intra sub incidența normei menționate. În consecință, întrebarea preliminară nu este ipotetică din acest motiv.

57. Instanța de trimitere consideră de asemenea că a condiționa medierea de recunoașterea faptei în timpul anchetei ar reprezenta o încălcare a dreptului acuzatului de a nu face nicio declarație (*nemo tenetur se ipsum accusare*). Instanța de trimitere consideră că există pericolul ca un suspect să fie constrâns în mod inadmisibil să recunoască faptele și, astfel, să se autoincrimineze.

58. Guvernul francez contestă existența unei încălcări a dreptului de a nu contribui la propria incriminare făcând referire la articolul 221/A alineatul (5) din Codul de procedură penală maghiar. Acest articol prevede că o declarație dată de suspect sau de victimă în cadrul unei proceduri de mediere și care se referă la situații ce fac obiectul procedurii nu are valoare probatorie. În speță, este însă avută în vedere recunoașterea faptelor făcută de suspect în timpul anchetei, *înainte* de declanșarea procedurii de mediere. Prin urmare, din cauza momentului la care este

59. Decizia-cadru trebuie interpretată astfel încât să fie respectate drepturile fundamentale¹¹. În împrejurările prezentei cauze, este necesară menționarea în primul rând a dreptului la un proces echitabil consacrat la articolul 6 din CEDO și la articolul 47 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene¹².

60. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, dreptul de a nu face nicio declarație ține de esența dreptului la un proces echitabil consacrat la articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale¹³. Sensul și scopul acestuia îl reprezintă, potrivit acestei jurisprudențe, în special protecția acuzatului împotriva unei presiuni abuzive din partea autorităților. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, dreptul de a nu contribui la propria incriminare vizează în primul rând respectarea dorinței inculpatului de a păstra tăcerea. Dreptul de a nu contribui la propria incriminare presupune în plus ca, într-o cauză penală, acuzarea să își construiască argumentarea fără a recurge

11 — Hotărârea Katz (citată la nota de subsol 9, punctul 48) și Hotărârea din 16 iunie 2005, Pupino (C-105/03, Rec., p. I-5285, punctul 59).

12 — Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, proclamată la Nisa la 7 decembrie 2000 (JO C 364, p. 1), în versiunea adaptată la 12 decembrie 2007 la Strasbourg (JO C 303, p. 1).

13 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Jalloh împotriva Germaniei din 11 iulie 2006, *Recueil des arrêts et décisions*, 2006-IX, § 97 și următoarele.

la elemente de probă obținute de la acuzat împotriva voinței acestuia, prin constrângere sau presiune¹⁴.

61. Un acuzat este supus fără îndoială unei anumite presiuni a recunoaște rapid fapta atunci când știe că, în lipsa unei astfel de recunoașteri sau în cazul unei recunoașteri ulterioare, nu va mai putea beneficia de avantajele unei medieri. Cu toate acestea, nu reprezintă o presiune sau o constrângere nelegitimă crearea de către legiuitor, în special în domeniul stabilirii pedepsei, a unei motivări pozitive care să îl determine pe acuzat să recunoască faptele cât mai curând posibil. Astfel, în cadrul stabilirii pedepsei, recunoașterea faptei este de obicei luată în considerare în vederea atenuării pedepsei. Astfel cum au subliniat în mod întemeiat toate părțile, organizarea procedurii de mediere în condițiile prevăzute de dreptul maghiar nu aduce atingere dreptului la un proces echitabil.

impune ca, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile legale, să fie garantat fără excepție un acces general la procedura de mediere, fără ca acesta să depindă de o decizie discreționară a autorităților competente. Instanța de trimitere face referire în acest sens la articolul 221/A alineatul (3) litera (d) din Codul de procedură penală maghiar. Conform acestuia, Ministerul Public hotărăște declanșarea unei proceduri de mediere dacă, având în vedere natura infracțiunii, modul de comitere a acesteia și persoana suspectului, se poate renunța la desfășurarea procedurii judiciare sau există motive să se considere că instanța va ține seama, în cadrul stabilirii pedepsei, de faptul că persoana regretă în mod activ fapta.

63. Instanța de trimitere consideră că reglementarea maghiară lasă loc pentru aprecieri subiective din partea autorităților competente să exercite urmărirea penală atunci când acestea stabilesc dacă sunt îndeplinite condițiile necesare pentru realizarea unei medieri, fapt ce ar putea îngreuna desfășurarea sa. Acest lucru nu ar contribui la promovarea medierii, împotriva intereselor victimei.

E — Cu privire la a patra întrebare preliminară

62. Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle dacă articolul 10 alineatul (1) din decizia-cadru

64. Pentru a formula răspunsul la întrebarea preliminară, trebuie subliniat din nou că articolul 10 alineatul (1) din decizia-cadru nu cuprinde indicații concrete privind organizarea procedurii de mediere. Nu se poate, așadar, deduce direct din această dispoziție dacă accesul la mediere poate fi lăsat la aprecierea autorităților competente. Decizia-cadru

¹⁴ — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Jalloh împotriva Germaniei, citată la nota de subsol 13, § 100.

obligă numai la modul general statele membre să promoveze medierea. Statele membre dispun, aşadar, de o largă putere de apreciere cu privire la modul de organizare a procedurii de mediere şi la condiţiile pentru efectuarea acesteia¹⁵.

individuală a autorităţilor competente să exercite urmărirea penală reprezintă o soluţie adecvată pentru a putea fi luate în considerare toate circumstanţele specifice ale cazului individual, care pot privi, în afara interesului victimei pentru mediere, şi alte consideraţii şi estimări importante şi nu limitează de la bun început aplicabilitatea practică a procedurii de mediere.

65. Cu toate acestea, transpunerea deciziei-cadru nu poate fi efectuată astfel încât aceasta să fie lipsită de cea mai mare parte a efectului său util¹⁶. Obligaţia de promovare a medierii prevăzută la articolul 10 alineatul (1) din decizia-cadru trebuie, aşadar, să fie interpretată în sensul că aceasta impune o transpunere care să asigure, în practică, un domeniu substanţial de aplicare.

67. Puterea de apreciere acordată autorităţilor trebuie să se întemeieze totuşi pe criterii obiective, trebuie să respecte drepturile fundamentale şi nu trebuie să împiedice în fapt accesul la procedura de mediere. În cazul în care victima s-a declarat de acord cu efectuarea unei medieri, aceasta trebuie să fie cel mai adesea admisă.

66. În acest context, astfel cum au subliniat şi guvernele italian şi francez, acordarea autorităţilor competente a unei libertăţi de apreciere în a decide cu privire la iniţierea procedurii de mediere nu contravine în principiu deciziei-cadru. Articolul 10 alineatul (1) nu trebuie interpretat în sensul că victimei trebuie să i se acorde un drept general şi necondiţionat la mediere, întrucât o decizie

68. Având în vedere că dreptul statului la administrarea pedepsei nu se bazează numai pe consideraţii privind protecţia victimei, ci că prin pedeapsă se urmăresc de asemenea resocializarea autorului şi scopuri preventive, poate fi justificat în anumite cazuri ca medierea să nu fie posibilă, chiar dacă există acordul victimei cu privire la efectuarea acesteia.

15 — A se vedea în acest sens Hotărârea Katz (citată la nota de subsol 9, punctul 46).

16 — A se vedea în acest sens Hotărârea Katz (citată la nota de subsol 9, punctul 47).

VI — Concluzie

69. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem să se răspundă întrebărilor preliminare adresate de Szombathelyi Városi Bíróság după cum urmează:

- „1) În sensul Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale, inclusiv în ceea ce privește medierea în cadrul procedurii penale prevăzută la articolul 10 din decizia-cadru, victime sunt exclusiv persoanele fizice.
- 2) Din dreptul Uniunii nu rezultă nicio obligație de a prevedea o mediere în cauzele penale în care victima unei infracțiuni este o persoană juridică, chiar dacă dreptul național prevede posibilitatea medierii pentru o infracțiune în esență identică și atunci când victima este o persoană juridică.”